

ULISA: Uluslararası Çalışmalar Dergisi Journal of International Studies

Cilt 9, Sayı 2 - Volume 9, Number 2

Naghme Jabbari*

* Lisansüstü Öğrencisi; İnsani Yardım Çalışmaları, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye; naj989860@gmail.com; 0009-0006-1130-0369

Dil ve Etnik Grup Temelli İsim Taşıyan Ülkeler: Baskın ve Azınlık Gruplar Arasında Çatışma Dinamikleri ve Oranı Üzerine Bir Analiz

Bu çalışma, ülke isimlerinin dilsel ve etnik temeller üzerinden inşa edildiği durumlarda bu isimlerin toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerde baskın grup ile azınlık gruplar arasındaki güç ilişkileri; dil politikaları, vatandaşlık uygulamaları ve kültürel haklar bağlamında ele alınarak analiz edilmiştir. Makale, bu tür ülkelerde görülen dilsel ve etnik çatışmaların nedenlerini tarihsel, sosyolojik ve siyasal bir perspektifle tartışmakta; özellikle resmi dil statüsünün toplumsal eşitsizlikleri nasıl pekiştirdiğini ortaya koymaktadır. Hindistan, Türkiye, İsrail, İspanya ve Myanmar gibi örnekler üzerinden azınlık grupların dilsel ve kültürel hak talepleri ile bu taleplere verilen devlet tepkileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca, İsviçre ve Belçika gibi çok dilli yapıya sahip ve kapsayıcı politikalar geliştirmiş ülkeler; çatışmaların önlenmesine dair olumlu örnekler olarak sunulmuştur. Araştırma bulguları, dil ve etnik kimlik temelli farklılıkların bir çatışma nedeni olmak zorunda olmadığını, bu farklılıkların doğru yönetilmesi hâlinde toplumsal uyum ve barış için bir kaynak olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Etnik Kimlik, Dil Politikaları, Azınlık Hakları, Ülke İsimleri, Toplumsal Çatışma, Resmi Dil.

Countries Named After Linguistic and Ethnic Groups: An Analysis of Conflict Dynamics and Prevalence Between Dominant and Minority Groups

This study examines the impact of country names that are constructed on linguistic and ethnic foundations on social structures. In countries whose names are based on language or ethnic groups, the power relations between the dominant group and minority groups are analyzed in the context of language policies, citizenship practices, and cultural rights. The article discusses the causes of linguistic and ethnic conflicts in such countries from historical, sociological, and political perspectives, highlighting how the status of an official language reinforces social inequalities. Through examples such as India, Türkiye, Israel, Spain, and Myanmar, the language and cultural rights demands of minority groups, as well as the state responses to these demands, are comparatively examined. Furthermore, countries such as Switzerland and Belgium, which have multilingual structures and inclusive policies, are presented as positive cases for preventing conflicts. The findings of the study demonstrate that differences based on language and ethnic identity do not necessarily have to be a source of conflict; when managed properly, these differences can serve as a resource for social cohesion and peace.

Keywords: Ethnic Identity, Language Policies, Minority Rights, Country Names, Social Conflict, Official Language.

Araştırma Makalesi | Original Article

Atıf: *Ulisa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2(2025), ss. 106-125.

Citation: *Ulisa: Journal of International Studies*, Vol 9, No 2(2025), pp. 106-125.

Başvuru 09.05.2025 Received | Kabul 30.12.2025 Accepted

Ulisa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ULİSA) tarafından yayımlanmaktadır.
Ulisa: Journal of International Studies is published by the Institute for International Relations and Strategic Studies (ULİSA).
E-ISSN:2602-3245 | <https://aybu.edu.tr/yulisa>

Dil ve Etnik Grup Temelli İsim Taşıyan Ülkeler: Baskın ve Azınlık

Gruplar Arasında Çatışma Dinamikleri ve Oranı Üzerine Bir Analiz

1. Giriş

Devlet isimleri genellikle tarihsel kökenleri, egemen kültürel yapıyı ve ulusal kimliği yansıtır. Bazı ülkeler isimlerini doğrudan hâkim etnik grup veya konuşulan dilden alırken, bazıları ise coğrafi, tarihî ya da kültürel bağlarla belirlenmiştir (Smith, 1986). Ancak, ülke isimlerinin belirli bir dil veya etnik grup ile özdeşleşmesi, bu ülkelerde yaşayan diğer etnik ve kültürel topluluklar açısından farklı dinamikler yaratmaktadır.

Bu çalışma, dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerde azınlık topluluklarının statüsünü, sosyal ve hukuki haklarını, ayrıca baskın grup ile olan ilişkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle bu ülkelerde azınlık hakları, dil politikaları, vatandaşlık yasaları ve etnik temelli çatışmalar gibi konular ele alınmaktadır (Horowitz, 2000).

Tarihsel olarak, birçok ülke isim değişikliklerini imparatorlukların ve federatif devletlerin çöküşü sonrasında yaşamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlık kazanan birçok ülke, özellikle Orta Asya'da (Özbekistan, Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan gibi), etnik kimliklerini öne çıkaran isimler benimsemiştir (Beissinger, 2002). Benzer şekilde, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü sonrası Türkiye, Yugoslavya'nın dağılması sonrası Sırbistan, Hırvatistan ve Makedonya gibi ülkeler milliyet temelli isimleri tercih etmiştir (Ramet, 2005).

Bazı ülkeler ise isim değişikliklerini savaşlar ve siyasi değişimler sonucunda gerçekleştirmiştir. Örneğin, Burma'nın Myanmar olarak değiştirilmesi, ülkedeki etnik gruplar arasındaki gerilimlerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Gurr, 1993). Ukrayna'nın günümüzde yaşadığı kimlik mücadelesi de, ülke isminin Rusça ve Ukraynaca dillerindeki kullanımı üzerinden şekillenen politik tartışmalara yansımaktadır (Sunny, 1993).

Dünya genelinde etnik çoğulculuk gösteren birçok ülke, milliyetçi politikalar ile çoğulcu yönetim anlayışları arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır. Bu süreçte bazı ülkeler kapsayıcı ve eşitlikçi politikalar geliştirirken, bazıları ise baskın grup lehine ayrımcı uygulamalara yönelebilmektedir. Örneğin, Fransa ve Türkiye gibi ülkeler ulusal bütünlüğü koruma adına tek bir resmi dili ön plana çıkarırken; Hindistan ve İsviçre gibi ülkeler çokdilliliği tanıyan yasal düzenlemeler oluşturmuştur (May, 2012).

Bu bağlamda çalışma, ülke isimlerinin etnik ve dilsel aidiyet ile olan bağlantısının toplumsal uyum, etnik çatışma ve insan hakları üzerindeki etkilerini mikro ve makro düzeyde inceleyerek bir değerlendirme sunacaktır.

2. Problemin Tanımı

Dünya genelinde birçok ülke, isimlerini hâkim olan etnik grup veya konuşulan dilden almıştır. Bu durum, ulusal kimlik inşasında güçlü bir araç olsa da etnik çeşitliliğe sahip ülkelerde toplumsal bütünlük, azınlık hakları ve ulusal birlik açısından çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerde baskın grup ile azınlık toplulukları arasındaki ilişkiler, tarihsel bağlam, yasal düzenlemeler ve sosyo-politik dinamikler açısından farklılık göstermektedir.

Bu çalışma, ülke isimlerinin etnik veya dilsel bir kimliği temsil etmesinin şu temel sorunları nasıl etkilediğini ele almaktadır:

2.1. Azınlık Hakları ve Sosyal Katılım

Ülkenin isminin belirli bir etnik grubu temsil etmesi, diğer grupların kimliklerinin dışlanmasına veya marjinalleşmesine yol açabilir. Bu durum, vatandaşlık hakları, siyasi katılım ve ekonomik fırsatlarda eşitsizlik yaratabilmektedir (Kymlicka, 1995; Thornberry, 1991).

2.2. Dil Politikaları ve Resmî Dil Ayrımcılığı

Ülke ismi belirli bir dili referans alıyorsa, diğer dillerin eğitimde, kamu hizmetlerinde ve hukuki sistemde tanınması zorlaşabilir. Tek dillilik dayatmaları, etnik gerilimleri artırabilmektedir (Skutnabb-Kangas, 2000; Fishman, 1999).

2.3. Etnik Çatışmalar ve Ayrılcı Hareketler

Ülke ismi ile özdeşleşen baskın grup, milliyetçi politikaları teşvik edebilir ve bu durum, azınlıkların ayrılcı hareketlere yönelmesine neden olabilmektedir (Horowitz, 1985; Brubaker, 1996).

Yugoslavya buna önemli bir örnektir. Slav kökenli halkları bir araya getirme amacıyla oluşturulan bu devletin adı, “Güney Slavları” anlamına gelen Jugoslavya kelimesinden türemiştir. “Jugo” (güney) ve “Slavija” (Slavlar ülkesi) kelimelerinin birleşimiyle oluşturulan bu isim, bölgede yaşayan Sırp, Hırvat, Boşnak, Sloven, Makedon ve Karadağlı halkların ortak bir kimlik altında birleşmesini hedeflemiştir (Burg & Shoup, 1999). Ancak 20. yüzyılın büyük bir bölümünde farklı etnik grupları barındıran bu federasyon, 1990’larda yaşanan etnik çatışmalar ve milliyetçi söylemler nedeniyle bölünmüş ve altı bağımsız devlete dönüşmüştür: Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya, Karadağ ve Sırbistan. Kosova ise 2008’de bağımsızlığını ilan etmiştir; ancak Sırbistan tarafından hâlen resmî olarak tanınmamaktadır (Glenny, 1996).

Yugoslavya’nın parçalanması, çok etnikli devletlerde etnik milliyetçiliğin yol açtığı çatışmaların önemli bir örneğidir. Benzer şekilde, Ruanda’daki 1994 soykırımı, Hutu ve Tutsi grupları arasındaki derin etnik gerilimlerden kaynaklanmıştır (Des Forges, 1999). Çin’de ise Uygur Türkleri devletin baskıcı politikalarına maruz kalmakta ve etnik kimliklerini koruma mücadelesi vermektedir (Roberts, 2020).

Bununla birlikte Burma (günümüzde Myanmar), etnik gerilimlerin bir başka örneğidir. “Burma” ismi, ülkenin en büyük etnik grubu olan Bamar (Burman) halkından türemiştir. Diğer etnik toplulukları yeterince temsil etmediği gerekçesiyle 1989 yılında askeri yönetim tarafından “Myanmar” olarak değiştirilmiştir (Steinberg, 2010). Ancak bu değişiklik, ülkede yaşayan Rohingya, Karen ve Shan gibi azınlık toplulukları tarafından her zaman kabul görmemiştir. Özellikle Rohingya Müslümanları, devlet tarafından vatandaşlık haklarından mahrum bırakılmış ve 2017’de büyük bir etnik temizlik dalgasına maruz kalmıştır (Lewa, 2009).

Bu örnekler, etnik kimliklerin ve ayrılcı hareketlerin nasıl çatışmalara yol açabileceğini göstermektedir.

2.4. Tarihsel ve Siyasi Değişimler Sonrası Kimlik Krizleri

Sovyetler Birliği, Osmanlı İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Britanya İmparatorluğu gibi çok uluslu yapıların çöküşü sonrasında birçok yeni devlet kurulmuş ve

bu ülkeler genellikle etnik temelli isimler almıştır. Bu isimlendirme süreci, bazı ülkelerde kimlik krizlerine, azınlık toplulukları arasında dışlanmışlık hissine ve uzun vadeli sosyo-politik istikrarsızlıklara yol açmıştır (Hobsbawm, 1992).

Örneğin, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının (1991) ardından kurulan devletlerin birçoğu, etnik kimlik temelli adlar almıştır: Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Moldova gibi. Ancak bu süreç, sınırları içerisinde farklı etnik grupları barındıran devletler için yeni kimlik krizlerini beraberinde getirmiştir. Gürcistan'daki Abhazya ve Güney Osetya, Moldova'daki Transdinyester ve Ukrayna'daki Donbas bölgesi gibi yerlerde, azınlıkların dışlanmışlık hissi sonucunda ayrılıkçı hareketler başlamıştır (Suny, 1993).

Benzer şekilde, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü (1923), Orta Doğu, Balkanlar ve Kafkasya'da pek çok yeni devletin doğmasına neden olmuştur. Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan ve Arnavutluk gibi ülkeler, ulus-devletleşme sürecinde millî kimliklerini vurgulayan politikalar benimsemiştir. Türkiye'deki Türkleştirme politikaları, Bulgaristan'daki zorunlu Bulgarlaştırma uygulamaları ve Yunanistan'daki Batı Trakya Türklerine yönelik asimilasyon politikaları, azınlık kimlikleri üzerinde baskı oluşturmuştur (Zürcher, 2004).

Aynı şekilde, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yıkılmasının (1918) ardından kurulan Çekoslovakya, Yugoslavya, Macaristan ve Avusturya, çok etnikli miraslarını taşımakta zorlanmıştır. Çekoslovakya'nın 1993'te Çekya ve Slovakya olarak ikiye ayrılması, Yugoslavya'nın dağılması sürecinde yaşanan iç savaşlar, etnik temelli kimlik krizlerinin ne kadar derin olabileceğini göstermektedir (Glenny, 1996).

Bunun dışında, Britanya İmparatorluğu'nun çöküşü ile Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'in bağımsızlaşma sürecinde de benzer kimlik krizleri yaşanmıştır. 1947'de Hindistan ve Pakistan'ın bölünmesi, büyük çaplı etnik ve dini çatışmalara neden olmuş; bu süreç 1971'de Bangladeş'in Pakistan'dan ayrılmasıyla devam etmiştir (Jalal, 1995).

Bu örnekler, çok uluslu imparatorlukların yıkılması sonrasında kurulan yeni devletlerde etnik kimliklerin nasıl krizlere yol açtığını ve azınlıklar için nasıl dışlanma hissi yarattığını göstermektedir.

2.5. Uluslararası Hukuk ve İnsan Hakları

Etnik ve dil temelli ülke isimlendirmeleri, bir devletin tarihsel, kültürel ve siyasal kimlik inşasında sembolik bir rol oynamaktadır. Ancak bu tür isimlendirmeler, çok etnili ve çok dilli toplumlar bağlamında tartışmalı hâle gelmekte; özellikle ülke isminin sadece bir etnik grup ya da dil üzerinden tanımlanması, farklı etnik ve dilsel kimliklerin görünmezleşmesine, dışlanmasına veya ötekileştirilmesine neden olabilmektedir. Bu durum, ulusal birlik ve toplumsal uyum açısından ciddi sorunlara yol açmakta; azınlık gruplar arasında aidiyet duygusunun zayıflamasına ve kimi durumlarda etnik gerilimlerin tırmanmasına zemin hazırlamaktadır (Horowitz, 2000; Gurr, 1993).

Uluslararası hukuk, bu sorunlara karşı insan hakları ve kültürel çoğulculuk ilkeleri çerçevesinde bir dizi normatif düzenleme sunmaktadır. Birleşmiş Milletler Azınlık Hakları Deklarasyonu (1992), bireylerin etnik, dilsel ve kültürel kimliklerini serbestçe yaşama ve ifade etme hakkını tanıyarak, devletlere bu kimlikleri koruma ve destekleme yükümlülüğü getirmektedir. Benzer şekilde, Avrupa Konseyi'nin Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin Çerçeve Sözleşmesi ile Bölgesel ya da Azınlık Dillerin Korunması için Avrupa Şartı, azınlık dillerinin eğitim, medya ve kamu yaşamında yer bulmasını teşvik ederek kültürel çeşitliliğin anayasal ve siyasal sistem içinde korunmasını hedeflemektedir.

Ancak uygulamada, birçok devlet etnik ve dil temelli ülke ismini korurken bu tür uluslararası yükümlülükleri yeterince dikkate almamaktadır. Burada önemli bir soru gündeme gelmektedir: Etnik ve dil temelli ülke isimleri, uluslararası hukuk bağlamında azınlık hakları ve kültürel çeşitlilik açısından nasıl değerlendirilmektedir? BM Azınlık Hakları Deklarasyonu ve Avrupa Konseyi'nin Dilsel Azınlık Hakları gibi belgeler, bu ülkeler için nasıl bir yol haritası sunmaktadır?

Bu araştırma, ülke isimlerinin etnik ve dilsel kimliklerle olan bağlantısının toplumsal uyum, azınlık hakları ve ulusal politikalar üzerindeki etkilerini mikro (ülke içi) ve makro (uluslararası ilişkiler) düzeyde analiz ederek, bu bağlamda yaşanan temel sorunları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerde bu isimlerin, etnik gruplar arasında gerilime, çatışmalara ve huzursuzluklara yol açma potansiyelini tartışmaktır. Özellikle, ülke isminin dil temelli olmasının farklı etnik gruplar arasında kimlik krizlerine, dışlanmışlık hissine ve sosyal ayrımcılığa neden olup olmadığı incelenecektir. Bu bağlamda, dilin bir kimlik unsuru olarak nasıl şekillendiği ve ulusal birlik ile toplumsal uyum üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

Araştırma, dilsel ve etnik temelli ülke isimlerinin etnik çatışmaların patlak vermesinde ve ayrılıkçı hareketlerin gelişmesinde nasıl bir rol oynadığını sorgulayacaktır. Özellikle, dilsel homojenliğin yüksek olduğu ülkelerde bu tür çatışmaların görülüp görülmediği; azınlık diline sahip toplulukların entegrasyon seviyeleri ve buna bağlı olarak toplumsal istikrarın nasıl şekillendiği analiz edilecektir. Ayrıca, çok kültürlü toplumlarda dil ve etnik kimliklerin baskın grup ile nasıl bir ilişki kurduğuna dair çözüm önerileri tartışılacaktır.

Bu çalışma, dil ve etnik temelli isimlerin toplumsal huzursuzluk, dışlanma ve potansiyel çatışmalara yol açma eğilimlerini anlamaya yönelik bir çerçeve sunmayı amaçlamakta; bu dinamiklerin ulusal ve uluslararası düzeyde nasıl şekillendiğini de inceleyecektir.

Araştırma, hem mikro düzeyde (bireyler, topluluklar ve devlet politikaları) hem de makro düzeyde (uluslararası ilişkiler, insan hakları sözleşmeleri ve küresel eğilimler) analizler sunarak, dil ve etnik grup temelli ülke isimlerinin toplumsal dinamikler üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele almayı hedeflemektedir.

4. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, dil ve etnik grup temelli ülke isimlerinin toplumsal gerilimler üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla karma araştırma yöntemi kullanacaktır. Araştırma, nitel ve nicel verileri bir araya getirerek kapsamlı bir analiz sunmayı hedeflemektedir.

İlk aşamada, literatür taraması yapılarak dil ve etnik temelli ülke isimleri, azınlık hakları, etnik çatışmalar ve ulusal kimlik politikaları üzerine akademik kaynaklar, uluslararası sözleşmeler ve devletlerin yasaları değerlendirilecektir. Vaka analizleri kapsamında, özellikle Sovyetler Birliği, Osmanlı İmparatorluğu ve Yugoslavya gibi çok uluslu imparatorlukların çöküşünden sonra isim değişiklikleri yaşayan ülkelerdeki çatışma geçmişi ve etnik gerilimler ele alınacaktır.

Araştırmanın nicel boyutunda, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşlardan elde edilen veriler kullanılacaktır. Bu veriler, ülkelerdeki etnik grupların oranlarını ve azınlık haklarına ilişkin indeksleri içerecektir. Elde edilen veriler doğrultusunda,

Ülkelerin dil politikaları ile etnik çatışmalar arasındaki ilişki korelasyon analizi ile değerlendirilecektir. Ayrıca, BBC, Al Jazeera, The Guardian gibi uluslararası medya organları ile yerel basında yayımlanan haberler incelenerek etnik kimlik ve çatışmalar arasındaki ilişkiler analiz edilecektir. Bu medya raporları, dil ve etnik kimlik temelli ülke isimlerinin toplumsal algı üzerindeki etkisini ortaya koyacaktır.

Son aşamada, Birleşmiş Milletler, Amnesty International, Human Rights Watch ve Uluslararası alışma rgt (ILO) gibi uluslararası kuruluşların etnik azınlıklar ve insan haklarına dair yayımladıkları yıllık raporlar çalışmaya dahil edilecektir. Bu raporlar, ülkelerdeki etnik gerilimler ve azınlık hakları uygulamaları hakkında kapsamlı veriler sunacak; uluslararası hukuk çerçevesinde yapılan değerlendirmelerle birlikte, dil ve etnik temelli ülke isimlerinin toplumsal dinamikler üzerindeki etkisini daha derinlemesine inceleme imkânı sağlayacaktır.

Bu yöntemsel yaklaşım, dil ve etnik temelli ülke isimlerinin toplumsal gerilimlere yol açan faktörlerini daha iyi anlamaya katkı sunacaktır.

5. Teorik ereve

Bu araştırma, dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerdeki çatışmalar ve azınlık hakları üzerine derinlemesine bir inceleme yapmayı hedeflemektedir. Çalışmada kullanılacak teorik ereve; ulusal kimlik, etnik kimlik, çoğulculuk, kimlik politikaları, etnik ayrımcılık ve çatışma teorileri gibi temel kavramlar etrafında şekillenecektir. Ayrıca, bu ereve; etnik ve dilsel kimliklerin toplumsal ve siyasal yapılar üzerindeki etkisini anlamaya yönelik çeşitli sosyal bilimsel yaklaşımları içerecektir.

5.1. Ulusal Kimlik ve Etnik Kimlik Kuramları

Ulusal kimlik, bir toplumun kendisini tanımladığı ve yeleri arasında ortak bir aidiyet duygusu yarattığı bir kavramdır. Smith (1986), ulusal kimliğin dil, kültür, tarih ve etnik köken gibi unsurlarla şekillendiğini belirtir. Benedict Anderson'un Hayali Cemiyetler (Imagined Communities) teorisi, ulusal kimliğin bireylerin kendilerini bir ulus olarak tanımlarının sosyal inşasıyla ortaya çıktığını açıklar (Anderson, 1983).

Etnik kimlik ise bireylerin veya grupların kendilerini belirli bir etnik gruba ait hissetmeleriyle ilgilidir. Fredrik Barth'in etnik grup teorisi, etnik kimliğin daha çok grup içi etkileşimler ve diğer gruplarla kurulan sınırlar üzerinden şekillendiğini savunur (Barth, 1969).

Türkiye bağlamında ise Baykan Sezer'in Etnik Gruplara Duyulan İlgi (1997) alışması, etnikliğin modern toplumlarda nasıl tartışılır hâle geldiğini ve bu ilginin sosyolojik yönlerini ortaya koymaktadır. Orhan Türkdoğan'ın Etnik Sosyoloji (1997) kitabı ise Türk toplumundaki etnik çeşitliliği sosyolojik temelleriyle inceleyerek ulusal kimlik-etnik kimlik etkileşimini daha kapsamlı bir çerçeveye oturtmaktadır.

Örnekler:

Fransız Devrimi (1789): Fransız halkı ortak bir ulusal kimlik geliştirmiştir.

Osmanlı'dan Türkiye'ye Geçiş: Osmanlı'da farklı etnik gruplar bir arada yaşarken, Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte Türk ulusal kimliği inşa edilmiştir (Mardin, 1991).

Sovyetler Birliği'nin Dağılması (1991): SSCB sonrası bağımsız devletler kendi ulusal kimliklerini oluşturma sürecine girmiştir.

5.2. Kimlik Politikaları

Kimlik politikaları, etnik, dilsel, dini, kültürel veya cinsel kimliklerin siyasal anlamda yeniden tanımlanması ve hak mücadelesi olarak açıklanabilir. Will Kymlicka'nın (1995) Çoğulculuk ve Haklar Teorisi, etnik ve kültürel grupların devletin sunduğu genel eşitlik haklarının ötesinde, kendi kültürel kimliklerini koruyabilmek için özel haklara sahip olmaları gerektiğini savunur.

Örneğin, İspanya'da Katalonya ve Bask bölgeleri, kendi dillerini ve kültürlerini korumak için geniş özerklik haklarına sahiptir. Bu bölgelerde Katalanca ve Baskça, resmî dil olarak kabul edilmiştir. Kymlicka'ya göre azınlık gruplarına bu tür özel hakların tanınması, demokratik çoğulculuğun bir gereğidir.

Türkiye literatüründe ise Baskın Oran'ın Türkiye'de Azınlıklar (2004) çalışması, Lozan Antlaşması sonrası azınlık kavramının nasıl tanımlandığını ve devlet politikalarıyla nasıl sınırlandırıldığını ele alarak Kymlicka'nın yaklaşımına yerel bir katkı sunmaktadır.

5.3. Etnik Ayrımcılık Teorileri

Etnik ayrımcılık, bir etnik gruba karşı sistematik dışlama ve eşitsiz muamele olarak tanımlanır. Pierre Bourdieu'nün Sosyal Alan Kuramı, etnik ayrımcılığın toplumsal yapılarda belirli grupların dışlanmasına ve marjinalleşmesine yol açtığını savunur (Bourdieu, 1984). Ayrıca, Gurr'un (1993) kimliksel dışlanma teorisi, etnik grupların toplum tarafından tanınmamasının entegrasyon sürecini zorlaştıracağını vurgular.

Türkiye özelinde Mesut Yeğen'in Devlet Söyleminde Kürt Sorunu (1999), devletin resmi söylemlerinde Kürt kimliğinin nasıl dışlandığını ve bunun toplumsal-siyasal süreçlerde nasıl ayrımcılığa yol açtığını göstermektedir.

Örnek: Çin'deki Uygur Türkleri, hükümetin kültürel ve dilsel asimilasyon politikaları nedeniyle kendi dillerini ve kültürlerini ifade etme özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır (Gladney, 2004).

5.4. Çatışma Teorileri

Etnik çatışmalar, kimliklerin ve değerlerin çatışmasından doğan toplumsal huzursuzluklardır. Donald Horowitz'in (2000) Etnik Çatışma Teorisi, etnik kimliklerin çatışmaların temelinde yer aldığını belirtir. Bu çatışmalar genellikle kaynaklar için rekabet, kültürel farklılıklar ve politik etkileşimlerden kaynaklanır.

Türkiye bağlamında ise Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce – Milliyetçilik (Bora & Gültekinil, 2002) derlemesi, milliyetçi ideolojilerin etnik kimliklerle çatışmasını tarihsel ve siyasal bağlamda ele alır.

Örnek: Yugoslavya'nın parçalanması sürecinde Sırp, Hırvatlar, Boşnaklar ve Arnavutlar arasında şiddetli etnik çatışmalar yaşanmıştır. Dilsel ve kültürel farklılıklar, ulusal aidiyet üzerinden daha da derinleşmiş ve savaşın önemli tetikleyicilerinden biri olmuştur.

5.6. Devlet ve Azınlık Hakları

Devletin etnik ve dilsel çeşitliliğe karşı tutumu, azınlık haklarının korunması bakımından belirleyicidir. John Rawls'ın Adalet Teorisi (1971), eşitlik ve adalet temelinde farklılıkların kabul

edilmesini savunur. Rawls'a göre, etnik ve dilsel gruplar arasında adil bir hak dağılımı ve eşit fırsatlar sağlanmalıdır.

Şerif Mardin'in çalışmaları (1991), özellikle devlet-toplum ilişkilerinde merkezin çevre üzerindeki denetimini açıklarken, azınlık ve farklı kimliklerin bu yapıda nasıl konumlandığını anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu teorik çerçeve, dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerdeki toplumsal yapıları, kimlik politikalarını, azınlık haklarını ve etnik çatışmaların dinamiklerini anlamaya katkı sağlayacaktır. Ulusal kimlik, etnik kimlik, kimlik politikaları, etnik ayrımcılık ve çatışma teorileri, araştırmanın temel yapı taşlarını oluşturarak; belirli ülkelerdeki etnik ve dilsel gerilimlerin nasıl şekillendiğini ve bu çatışmaların ulusal yapılar üzerindeki etkilerini daha kapsamlı biçimde kavramamıza olanak tanıyacaktır.

6. Mikro ve Makro Analiz: Dil ve Etnik Grup Temelli İsim Taşıyan Ülkeler Üzerine Bir Değerlendirme

Bu çalışmada, dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkeler üzerine yapılacak analizlerde, mikro düzeyde bireysel etkileşimler ve yerel düzeydeki etnik gerilimler, makro düzeyde ise ulusal politikalar, tarihsel süreçler ve toplumsal yapılar incelenecektir. Aşağıda, mikro ve makro analizlerin birleştirilme biçimi ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

6.1. Mikro Analiz: Bireysel ve Toplumsal Etkileşimler

Mikro analizde, etnik gruplar arasındaki bireysel ilişkiler ve yerel toplulukların gündelik yaşam pratikleri odak noktası olacaktır. Bu kapsamda bireylerin kimliklerini ifade etme biçimleri, dilsel haklara erişimleri, kültürel farklılıkları ve günlük yaşamdaki etkileşimleri incelenecektir.

Bireysel Kimlik ve Dilsel Ayrımcılık: Yerel düzeyde, dil ve etnik kimlik üzerinden yapılan ayrımcı uygulamalar analiz edilecektir. Örneğin Türkiye'deki Kürtler veya Hindistan'daki Tamil ve Hintçe konuşan gruplar arasındaki ilişkiler, kimlik politikaları, eğitim dili ve kamusal alanlarda kullanılan dil gibi unsurlar açısından önem taşımaktadır. Dilsel ve etnik temelli ayrımcılıklar, bireylerin sosyal uyumunu ve toplumsal entegrasyonunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Hindistan, dilsel çeşitliliğiyle öne çıkan bir ülkedir. Özellikle Tamilce konuşanlarla Hintçe konuşanlar arasındaki gerilim, buna önemli bir örnek teşkil etmektedir. Tamil Nadu'daki Tamil halkı, Hintçe'nin ülkenin resmi dili olarak baskın hale gelmesine karşı çıkmış; bu durum yerel yönetim ile merkezi hükümet arasında siyasi gerilimlere yol açmıştır (Chandran, 2015). Bu süreç, bireysel düzeyde dilsel ayrımcılığın ve kimliksel dışlanmanın somut bir örneğidir.

Bireysel Huzursuzluk ve Sosyal Gerilimler: Mikro düzeyde bireylerin yaşadığı günlük huzursuzluklar da önemlidir. Fransa'daki göçmen topluluklarının gündelik yaşamlarında etnik kimliklerinin nasıl algılandığı ve toplumdaki ayrımcı yapılarla nasıl etkileşime girdiği bu bağlamda değerlendirilebilir. Bu tür ayrımcılıklar, kişisel özgürlüklerin kısıtlanmasına ve toplumsal uyumsuzluğa yol açabilmektedir.

Azınlık Hakları ve Kültürel Temsil: Mikro analiz, azınlıkların kültürel temsili ve dilsel haklarını da kapsayacaktır. Örneğin Çin'deki Uygurlar, kimliklerinin tanınması ve kültürel temsilleri noktasında ciddi zorluklar yaşamaktadır. Bu bağlamda bireylerin kimliklerini koruma mücadelesi ve bunun yarattığı toplumsal gerilimler ele alınacaktır.

6.2. Makro Analiz

Makro düzeyde, etnik ve dil temelli çatışmaların devlet politikaları, tarihsel süreçler ve toplumsal yapılarla ilişkisi incelenecektir.

Devlet Politikaları ve Azınlık Hakları: Devletlerin azınlık haklarına yönelik yaklaşımı, anayasal düzenlemeler, yasalar ve kamusal politikalar üzerinden analiz edilecektir. Örneğin İspanya’da Katalanlar ve Basklar arasındaki dilsel ve kültürel hak mücadelesi, Katalonya’nın bağımsızlık talepleri ve Bask bölgesindeki özerklik girişimleri bu çerçevede değerlendirilebilir.

Tarihsel ve Sosyal Yapılar: Tarihsel süreçler, etnik kimliklerin oluşumunda ve milliyetçiliğin şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Sovyetler Birliği ve Yugoslavya’nın dağılması, ulusal kimliklerin yeniden inşa edilmesine yol açmış; bu süreçte etnik gerilimler ve çatışmalar artmıştır.

Sovyetler Birliği’nin çözülmesinin ardından Kazakistan, Azerbaycan, Estonya ve Ukrayna gibi ülkeler milliyetçi politikaları benimsemiş ve Sovyet kimliğinden uzaklaşmaya çalışmıştır (Brubaker, 1996). Örneğin Kazakistan’da 1997’de kabul edilen dil yasasıyla Kazakça devletin resmi dili ilan edilmiş, Rusça ise resmi işlerde kullanılmaya devam etmiştir (Kolstø, 1996). Bu durum, hem Kazak kimliğini güçlendirmeyi hem de ülkedeki Rus kökenli nüfusun entegrasyonunu sağlamayı amaçlamıştır.

Benzer şekilde Ukrayna, Sovyet mirasından uzaklaşmak için Ukraynaca’yı tek resmi dil kabul etmiş, Sovyet sembollerini kaldırmıştır. Ancak bu politika, Doğu Ukrayna’daki Rus nüfus ile Batı Ukrayna’daki milliyetçiler arasında gerilimlere neden olmuştur (Sunny, 1993). 2014’te Rusya’nın Kırım’ı ilhakı ve Donbas’taki ayrılıkçı hareketler, bu kimlik politikalarının doğrudan sonucu olarak yorumlanabilir.

Yugoslavya’da ise milliyetçi söylemlerin artması, federasyonu oluşturan Sırp, Hırvatlar, Boşnaklar, Slovenler ve Arnavutlar arasındaki tarihsel gerilimleri derinleştirmiştir (Bieber, 2003). Bosna Savaşı (1992–1995) ve Kosova Savaşı (1998–1999), bu etnik çatışmaların en çarpıcı örnekleri olmuştur (Sells, 1996; Connor, 1994).

Türkiye Örneği:

Türkiye Cumhuriyeti, 1923’te Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılışının ardından ulus-devlet anlayışı temelinde kurulmuş; Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde milliyetçilik merkezli bir ulusal kimlik inşasına yönelmiştir (Zürcher, 2004). Harf Devrimi (1928), Soyadı Kanunu (1934) ve Vatandaşlık Yasası (1935) gibi reformlarla “Türk kimliği” ön plana çıkarılmıştır (White, 2013). Ancak Lozan Antlaşması’nda yalnızca Rum, Ermeni ve Yahudilerin azınlık olarak tanınması; Kürtler, Çerkesler ve Lazların ise “Türk kimliği” içinde kabul edilmesi, özellikle Kürtler açısından etnik kimlik ve dil hakları bağlamında gerilimlere neden olmuştur.

Ukrayna Örneği:

Ukrayna, etnik ve dilsel çeşitliliğin yoğun olduğu bir ülkedir. Batı Ukrayna, tarihsel olarak Polonya ve Avusturya-Macaristan’a bağlı olup daha çok Ukraynaca konuşan ve milliyetçi bir nüfusa sahiptir. Doğu Ukrayna ise Sovyet geçmişi ve Rus nüfusun yoğunluğu nedeniyle Rusya ile güçlü bağlara sahiptir. Bu farklılıklar, özellikle 2014’teki Euromaidan protestoları ve Kırım Krizi sonrasında derinleşmiş, etnik ve dil temelli gerilimleri artırmıştır.

Sosyal Entegrasyon ve Asimilasyon Politikaları: Sosyal entegrasyon ve asimilasyon politikaları, farklı etnik, dilsel ve kültürel grupların bir toplum içerisinde nasıl bir arada yaşayacaklarını belirleyen önemli devlet stratejileridir. Bu politikaların temel amacı, çeşitli etnik kimliklere sahip bireylerin eşit haklara sahip olmalarını sağlamak ve toplumsal yapıya entegre olmalarını desteklemektir. Ancak, bu politikaların uygulanma biçimi ve etkileri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Sosyal entegrasyon politikaları, çok kültürlü bir toplum yapısının desteklenmesi, azınlık haklarının korunması ve kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olarak kabul edilmesi üzerine inşa edilmektedir. Buna karşın asimilasyon politikaları, farklı etnik ve kültürel grupların toplumsal yapıya uyum sağlarken, çoğunluk grubunun dilini, kültürünü ve değerlerini benimsemelerini teşvik etmektedir.

İsviçre, farklı dil ve etnik grupların bir arada yaşadığı önemli bir örnektir. Ülkede Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romansh olmak üzere dört resmî dil bulunmaktadır ve bu diller farklı etnik kimlikleri temsil etmektedir. İsviçre'nin entegrasyon politikaları, bu toplulukların eşit haklara sahip olmalarını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Devlet, her bir dil ve kültür grubunun toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşamda eşit fırsatlara sahip olmasına dikkat etmiştir (Bader, 2007).

Bu çok dilli ve çok kültürlü yaklaşım, yalnızca dilsel hakların korunmasını değil, aynı zamanda kültürel farklılıkların bir zenginlik olarak kabul edilmesini de teşvik etmektedir. İsviçre'nin eğitim sistemi, bu çok dilli yapıyı destekleyecek şekilde düzenlenmiş ve farklı etnik grupların toplumsal yaşamda eşit bir şekilde yer alabilmeleri için çeşitli politikalar uygulanmıştır. Bununla birlikte, ülkede farklı dillerin eşit derecede kabul edilmesi zaman zaman toplumsal gerilimlere yol açabilmektedir. Bu nedenle entegrasyon süreci yalnızca dilsel eşitlik değil, aynı zamanda kültürel eşitlik de gerektirmektedir.

Etnik Kimlik ve Milliyetçilik Arasındaki İlişki: Milliyetçilik, etnik kimliklerin şekillenmesinde ve toplumsal yapının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Milliyetçi ideolojiler, çoğu zaman belirli bir etnik grup veya dilin ulusal kimliğin temel unsuru olarak kabul edilmesini savunur. Bu durum, azınlık gruplarının kimliklerini yeniden inşa etmelerini zorlaştırabilir ve toplumsal entegrasyon süreçlerini engelleyebilir. Ayrıca, milliyetçilik, etnik ayrımcılık ve çatışmalara da zemin hazırlayabilmektedir.

Rusya'daki Çeçen Savaşları, milliyetçilik ve etnik kimlik arasındaki ilişkinin çarpıcı bir örneğini sunmaktadır. Çeçenler bağımsızlık taleplerini dile getirdiğinde, Rusya hükümeti milliyetçi bir söylemle bu talebi reddetmiş ve ülkenin etnik çeşitliliği üzerinde egemenliğini sürdürmeye çalışmıştır. Bu bağlamda, Çeçen milliyetçiliği etnik kimlik ve bağımsızlık mücadelesiyle öne çıkarken, Rus milliyetçiliği ise bu kimliğin bastırılmasına yol açmıştır. Çeçenlerin bağımsızlık mücadelesi, milliyetçilik ile etnik kimlik arasındaki güçlü bağları gözler önüne sermektedir (Tishkov, 1997).

Benzer şekilde, Bosna-Hersek'te 1990'larda yaşanan milliyetçi çatışmalar da etnik kimlik ve milliyetçilik arasındaki ilişkinin bir diğer örneğini oluşturmaktadır. Yugoslavya'nın parçalanmasının ardından Sırlar, Hırvatlar ve Boşnaklar arasındaki milliyetçi rekabet derinleşmiş; her grup kendi etnik kimliğini ulusal kimlik olarak kabul ettirme mücadelesine girişmiştir. Bosna Savaşı, milliyetçiliğin etnik kimlikler ve toplumsal yapılar üzerinde nasıl yıkıcı etkiler yaratabileceğini gösteren bir vaka olmuştur (Sells, 1996).

Abhazya örneği de etnik ve dil temelli çatışmalar bağlamında dikkat çekicidir. Gürcistan ile Abhazlar arasında yaşanan gerilimler, hem kimlik hem de egemenlik temelli çatışmaların güçlü bir

örneğini sunmaktadır. Abhazya, dilsel ve etnik kimliğin siyasi ayrılıkçılık ve egemenlik mücadeleleriyle birleştğinde, şiddetli çatışmalara dönüşebileceğini göstermektedir. Bu tür vakalar, kimlik ve dil üzerinden inşa edilen ayrışmaların yalnızca kültürel değil, aynı zamanda jeopolitik ve askerî sonuçlar da doğurabileceğini ortaya koymaktadır.

7. Elde Edilen Bulgular

Tablo 1. Dil veya Etnik Grup İsmini Taşıyan Ülkeler (yazar 2025)

	Ülke	Resmi Dil		Ülke	Resmi Dil		Ülke	Resmi Dil
1	Abhazya	Abhazca, Rusça	24	İsviç	isveççe	47	Nepal	Nepalce
2	Almanya	Almanca	25	İtalya	İtalyanca	48	Özbekistan	Özbekçe
3	Azerbaycan	Azerice	26	İskoçya	iskoçça	49	Palau	Palauca
4	Bangladeş	Bengalce	27	Japonya	Japonca	50	Portekiz	Portekizce
5	Birleşik Arap Emirlikleri	Arapça	28	Kazakistan	Kazakça	51	Romanya	Romence
6	Bosna-Hersek	Boşnakça, Sırpça, Hırvatça	29	Kırgızistan	kıgızca	52	Ruanda	Ruandaca
7	Bulgaristan	Bulgarca	30	Kore	Korece	53	Rusya	Rusça
8	Çin	Çince	31	Kuzey Makedonya	Makedonca, Arnavutça	54	Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti	Arapça
9	Çekya	Çekçe	32	Karadağ	Karadağca	55	Slovakya	Slovakça
10	Endonezya	Endonezce	33	Letonya	Letonca	56	Sırbistan	sırpçe
11	Estonya	Estonca	34	Litvanya	Litvanca	57	Somaliland	Somalice, Arapça,
12	Ermenistan	Ermenice	35	Lüksemburg	Lüksemburgce	58	Somali	Somalice
13	Finlandiya	Fince, İsveççe	36	Laos	Laoca	59	Sri Lanka	Seylanca
14	Fransa	Fransızca	37	Macaristan	Macarca	60	Suudi Arabistan	Arapça
15	Güney Kore	Korece	38	Moldova	Moldvaca	61	Tacikistan	Tacikçe
16	Güney Osetya	Osetçe, Rusça	39	Moğolistan	Moğolca	62	Tayland	Tayca
17	Gürcistan	Gürcüce	40	Madagaskar	Malgaşça, Fransızca	63	Tonga	Tongaca
18	Hırvatistan	Hırvatça	41	Malezya	Malayca	64	Tuvalu	Tuvaluca
19	Hindistan	Hintçe, İngilizce	42	Malta	Maltaca, İngilizce	65	Türkiye	Türkçe
20	İzlanda	İzlandaca	43	Marshall Adaları	Marshallca,ingilizce Japonca, Hintçe	66	Türkmenistan	Türkmence
21	İsrail	İbranice	44	Myanmar	Birmanca	67	Ukrayna	Ukraynaca
22	İrlanda	İrlandca	45	Norveç	Norveççe	68	Vietnam	Vietnamca
23	İspanya	İspanyolca	46	Nauru	Nauruca, ingilizce	69	Yunanistan	Yunanca

Birleşmiş Milletler'in günümüzde 193 üye devleti bulunmaktadır. Vatikan (Holy See) ve Filistin ise tam üye statüsünde olmayıp gözlemci devlet olarak yer almaktadır. Buna karşılık,

İskoçya ve Abhazya gibi bazı bölgeler bağımsızlıklarını ilan etmiş olsalar da, Birleşmiş Milletler tarafından tanınmamaları veya başka bir devlete bağlı olmaları nedeniyle özel ya da sınırlı statüye sahiptirler.

Bu çalışmada, dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkelerdeki çatışma dinamikleri ile bu dinamiklerin devlet içindeki baskın ve azınlık gruplar arasındaki hak ilişkileri üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Araştırmada, söz konusu ülkelerde etnik ve dilsel kimliklerin toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiği, azınlık haklarının korunması ve gruplar arasındaki gerilimlerin nedenleri tarihsel, sosyolojik ve siyasal bir perspektifle ele alınmıştır.

Analizler, dil ve etnik kimlik temelli isim taşıyan ülkelerdeki etnik çatışmaların mikro ve makro düzeydeki faktörlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Mikro düzeyde bireysel ve toplumsal ilişkilerde görülen gerilimler; makro düzeyde devlet politikaları, milliyetçi söylemler ve ulusal kimlik inşa süreçleriyle birleşerek daha karmaşık bir çatışma yapısı meydana getirmektedir.

Mikro düzeyde elde edilen bulgular, dil ve etnik kimliklerin günlük yaşamda bireylerin etkileşimlerini, toplumsal ilişkilerini ve grup dinamiklerini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Özellikle kültürel farklılıklar, toplumsal dışlanma, ayrımcılık ve önyargılar; küçük ölçekli çatışmaların ve gerilimlerin başlıca nedenleri olarak öne çıkmaktadır.

Makro düzeyde ise devletin uyguladığı dil politikaları, azınlıklara yönelik tutumları ve ulusal kimlik inşa süreçleri belirleyici rol oynamaktadır. Araştırma bulguları, etnik ve dilsel kimliklerin ön planda olduğu ülkelerde devlet politikalarının, gruplar arasındaki ayrışmayı derinleştirebildiğini göstermektedir. Özellikle resmî dil düzenlemeleri, vatandaşlık kriterleri veya azınlık haklarına ilişkin uygulamalar, toplumsal eşitsizlikleri artırabilmekte ve etnik temelli gerilimlere zemin hazırlayabilmektedir.

Sonuç olarak, mikro ve makro düzeydeki faktörlerin birbirini beslediği ve bu etkileşimin etnik-dilsel gerilimleri artırarak toplumsal çatışmalara dönüşme potansiyeli taşıdığı görülmektedir. Bireysel ve yerel düzeyde yaşanan gerilimler, devletin politikalarıyla birleştiğinde daha geniş ölçekli toplumsal huzursuzluklara yol açabilmektedir. Bu bulgular, dil ve etnik kimlik temelli ülke isimlerinin, toplumsal yapılar üzerinde derin, çok boyutlu ve uzun vadeli etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

7.1. Mikro ve Makro Analizlerin Birleşimi

Tablo 2. Mikro ve Makro Analizlerin Birleşimi (yazar 2025)

Konular	Mikro Düzey (Bireysel Toplumsal Etkiler)	Makro Düzeyde (Ulusal Devlet Politikaları)
Etnik ve Dilsel Çeşitlilik ile Çatışmalar Arasındaki İlişki	Etnik ve dilsel çeşitlilik ,bireysel ve Toplumsal huzursuzlukları artırabilir	Etnik çeşitliliği yüksek ülkelerde çatışmalar yaygındır (örneğin, Hindistan, Çin).
	Bireyler, azınlık dil veya kültürle yaşadıklarında ayrımcılık ve sosyal dışlanma ile karşılaşabilirler.	Dil temelli çatışmalar, baskın dilin dayatılması veya azınlık dillerin tanınmaması ile ilişkilidir.

Milliyetçilik ve Dil Temelli Kimlikler Arasındaki İlişki	Milliyetçi ideolojilerin bireyler üzerinde baskı oluşturmaları ve kimlik savaşları yaratması.	Milliyetçi politikalar, azınlık haklarını ihlal edebilir ve bu da çatışmalara yol açabilir (örneğin, Kosova, Azerbaycan Ermenistan).
	Azınlık grupları, kültürel ve dilsel haklarını savunarak kimlik mücadelesi verirler.	Sovyet sonrası ülkelerde milliyetçi hareketler, etnik ve dilsel gerilimleri artırmıştır.
Azınlık Hakları ve Sosyal Entegrasyon	Azınlıklar, haklarının ihlali nedeniyle toplumsal dışlanma ve marjinalleşme yaşayabilirler.	Sosyal entegrasyon politikaları, azınlık haklarının tanınmasıyla barışı artırabilir (örneğin, Kanada, Belçika).
	Bireysel düzeyde azınlıkların kültürel hakları ve dilsel haklar konusunda dışlanma ile karşılaşması.	Azınlık haklarını ihlal eden devletler, etnik çatışma riskini artırır (örneğin, Çin, Rusya).
İstatistiksel İlişkiler	Etnik ve dilsel çeşitlilik, bireysel düzeyde gerilimleri artırabilir.	Devlet politikaları ve sosyal entegrasyon stratejileri, çatışma oranlarını etkiler.
	Milliyetçilik ve kimlik çatışmaları, bireyler arasında kültürel ayrımcılığı körükler.	Milliyetçi politikalar, etnik kimlikleri siyaseten manipüle edebilir ve bu da çatışma riskini artırır.
	Azınlık hakları, bireysel düzeyde toplumsal barışı etkileyebilir	

7.2. Azınlık Haklarının Tanınması ve Barışçıl Çözümler Dil veya Etnik Grup İsmini Taşıyan Ülkeler Arasında

Azınlık haklarının tanınması, etnik ve dilsel çeşitliliğin barışçıl bir şekilde yönetilmesi açısından kritik bir faktördür. Bazı ülkeler, azınlık haklarını tanıyarak toplumsal barışı sağlamaya çalışırken, diğer ülkelerde bu haklar ihlal edilmekte ve bu durum gerilimleri artırmaktadır.

Tablo 3. Dilsel ve etnik temelli kimliklerin önemli olduğu ancak dilsel çatışmaların çok az olduğu ülkeler (yazar (2025))

	Ülke	
1	İsveç	İsveç, farklı etnik gruplar ve dilsel topluluklar arasında ciddi bir çatışma yaşamamıştır. Ülkede İsveççe resmi dil olup, Saami gibi küçük etnik grupların kendi dillerini konuşmasına izin verilmektedir. İsveç, etnik ve dilsel çeşitliliği kabul eden bir ülke olarak, toplumsal barış içinde yaşamaktadır.
2	Finlandiya	Finlandiya'da, Fince ve İsveççe iki resmi dildir. Ülkede her iki dilin de eşit haklara sahip olması, dilsel çatışmaların önüne geçmiştir. Finlandiya'da yaşayan Saami ve diğer etnik gruplar da kültürel haklarını özgürce kullanabilmektedirler.
3	Estonya	Estonya, Rusça konuşanlar ve Estonca konuşanlar arasında bazı dilsel gerilimler olsa da, ülkede genel anlamda büyük bir dilsel çatışma yoktur. Estonya'da dilsel entegrasyon politikasına dayalı bir yaklaşım bulunmaktadır
4	İsviçre	İsviçre, Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romans dillerini resmi olarak kabul etmektedir. Ülkede dilsel çeşitlilik, federal bir yapı ile yönetilmekte olup, dilsel çatışmalar yaşanmamaktadır. İsviçre, dilsel farklılıkları barışçıl bir şekilde yönetme konusunda oldukça başarılı bir örnektir.

5	Lüksemburg	Lüksemburg, Lüksemburgca, Fransızca ve Almanca dillerini resmi dil olarak kabul etmektedir. Ülkede dilsel çeşitlilik olsa da, herhangi bir dilsel çatışma yaşanmamaktadır çünkü bu dillerin kullanımı yasalarla belirlenmiştir ve halk arasında uyumlu bir şekilde yaşamaktadırlar.
6	Danimark	Danimarka, dilsel açıdan homojen bir toplumdur ve Danca ülkedeki ana dildir. Diğer etnik gruplar, Danca dilini öğrenerek topluma entegre olmuşlardır. Danimarka'da dilsel çatışmalar yaşanmaz, çünkü devlet dilsel entegrasyonu teşvik etmektedir.
7	Norveç	Norveç, Norveçceyi resmi dil olarak kabul eder ve dilsel çeşitlilik, genellikle Norveççe'nin çeşitli lehçeleri ile sınırlıdır. Ülkede ciddi bir dilsel çatışma yaşanmamaktadır ve etnik gruplar arasında genellikle uyumlu bir ilişki bulunmaktadır.
8	İzlanda	İzlanda, etnik ve dilsel çatışmaların yaşanmadığı, homojen bir nüfus yapısına sahip ülkelerden biridir. Bu yönüyle, çalışmadaki diğer çok etnili ve çok dilli ülke örneklerinden ayrışır, ama karşılaştırmalı analizlerde "çatışma yaşanmayan tek dilli toplum" örneği olarak oldukça kıymetlidir.
9	Endonezya	Endonezya 1945'te bağımsızlığını kazandığında, halk arasında konuşulan diller oldukça çeşitlilik göstermekteydi. Ancak yeni devlet, birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla Bahasa Indonesia adlı dili resmî dil olarak kabul etti. Bu dil, Malaycanın bir lehçesiydi ve daha önce sömürge döneminde iletişim dili olarak yaygın şekilde kullanılmıştı. Bahasa Indonesia, hiçbir büyük etnik grubun ana dili olmaması sayesinde tarafsız ve birleştirici bir araç olarak seçildi. Bu sayede dil, bir etnik grubun diğerleri üzerindeki baskı aracı olmadan ortak bir iletişim platformu olarak sunuldu.
10	Palau	Palau'da etnik ve dilsel çeşitlilik büyük ölçüde uyum içinde sürdürülmekte olsa da, ada halkı, dil ve kültürlerini korumak adına bazı sosyal ve kültürel zorluklarla karşılaşabilmektedir. Yine de, Palau'daki etnik çatışmalar, diğer bölgelere kıyasla çok daha azdır ve ülke genelinde barışçıl bir yaşam ortamı hakimdir.
11	Japonya	Japonya'da dilsel çatışmaların yaşanmaması, büyük ölçüde ülkenin homojen yapısından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, Japon hükümeti dilsel ve etnik gruplara yönelik ayrımcılığı engellemeye yönelik politikalar geliştirmiştir. Bununla birlikte, Ainu ve Ryukyu halkları gibi topluluklar, kültürel kimliklerini ve dillerini koruma mücadelesi vermektedirler, ancak bu genellikle çatışma değil, kültürel tanınma ve destek talebidir.
12	Kore	Kore'deki dilsel çatışmalar neredeyse yoktur,
13	Slovenya	Slovenya'da dilsel çatışmalar çok nadirdir. Azınlık dil grupları, kendi dillerini konuşma haklarına saygı gösterilmektedir ve genel olarak dilsel uyum sağlanmıştır.

7.3. İsim Değişiklikleri ve Milliyetçi İdeolojiler Dil veya Etnik Grup İsmi Taşıyan Ülkeler

Bazı ülkeler, tarihsel süreçte milliyetçi ideolojiler ve siyasi dönüşümler doğrultusunda isim değişikliklerine gitmiştir. Bu değişiklikler, ulusal kimlik inşası ile siyasi egemenlik arasındaki ilişkiyi yansıtırken, aynı zamanda etnik çeşitliliğin temsili ve ayrımcılığın azaltılması çabalarıyla da bağlantılıdır.

Myanmar, 1989 yılında ismini Burma'dan Myanmar'a değiştirmiştir. Bu karar, ülkenin çok etnili yapısını daha kapsayıcı şekilde yansıtmaya amacıyla alınmıştır. Burma adı, ülkenin çoğunluğunu oluşturan Burma (Birmanya) etnik grubunun hâkimiyetini temsil etmekteydi. Ancak bazı etnik gruplar, özellikle Rohingyalar, bu değişikliği reddetmiş ve geleneksel olarak Burma adını kullanmaya devam etmiştir.

Myanmar, tarihsel olarak derin etnik çeşitliliğe sahip bir ülke olup başlıca etnik gruplar arasında Burma (Birmanya), Rohingya, Kachin, Shan, Karen, Chin ve Mon bulunmaktadır. 1962'deki askeri darbe sonrasında etnik gruplar üzerindeki baskılar artmış; özellikle Rohingyalar uzun süre vatandaşlık hakkı başta olmak üzere temel haklardan mahrum bırakılmıştır. Bu durum, ülkenin isim değişikliğine rağmen etnik gruplar arasındaki eşitsizlikleri ve çatışmaları sona erdirmediğini göstermektedir.

Benzer bir örnek, 1935 yılında dönemin Şahı Rıza Şah Pehlevi'nin girişimiyle Persia adının İran olarak değiştirilmesidir. Bu değişiklik, modernleşme projesinin bir parçası olarak ulusal kimliği yeniden inşa etme amacını taşımış, aynı zamanda farklı etnik grupları kapsayıcı bir yaklaşım sergilemeye çalışmıştır. İran adı, "Aryan" kökünden türetilmiş olup, ülkenin çok katmanlı etnik yapısına gönderme yapmaktadır.

1907 yılında kabul edilen Eyaletler ve Vilayetler Teşkilatı Kanunu ile ülke, dört eyalet ve on iki vilayete bölünmüştür. Bu bölgeler arasında özellikle Azerbaycan, Belucistan ve Kürdistan, etnik çeşitliliğin en yoğun yaşandığı coğrafyalardır. Yasa, etnik grupların haklarını tanımaya yönelik bir adım olarak değerlendirilse de, uygulamada eşitsizlikler devam etmiştir. Azerbaycan Türkleri, Beluçlar ve Kürtler tarih boyunca dilsel ve kültürel haklarının yanı sıra siyasi temsilde eşitlik taleplerinde bulunmuşlardır.

Bu talepler, merkezi hükümet ile etnik gruplar arasında zaman zaman gerilimlere ve çatışmalara yol açmıştır. Azerbaycanlılar, anadillerini eğitimde ve kamu hizmetlerinde daha fazla kullanma hakkı talep ederken; Beluçlar ve Kürtler ise ekonomik kalkınma ve kültürel özerklik beklentileriyle öne çıkmışlardır. Dolayısıyla, isim değişiklikleri çoğu zaman sembolik bir adım olarak kalsa da, etnik grupların kimlik ve hak taleplerini bütünüyle karşılayamamıştır.

8. Analiz ve Tartışma

8.1. Dil ve Etnik Temelli İsim Taşıyan Ülkeler Üzerine Analiz

Dünya genelinde 69 ülkenin adı, o ülkede yaşayan baskın bir etnik grubun ya da konuşulan dilin ismini taşımaktadır. (Bu liste, yazar tarafından özgün olarak hazırlanmıştır.) Bu ülkelerin büyük çoğunluğu Birleşmiş Milletler üyesi olmakla birlikte, bazıları (örneğin İskoçya, Abhazya) henüz uluslararası toplum tarafından tam anlamıyla tanınmayan özerk veya tartışmalı bölgelerdir. Bu durum, egemenlik ve uluslararası meşruiyet sorunlarının, etnik ve dilsel kimliklerle nasıl iç içe geçtiğinin bir göstergesi niteliğindedir (Hannum, 1996).

Bu ülkeler arasında, tarihsel süreçte isim değişiklikleri yapan örnekler de bulunmaktadır. Örneğin Burma olarak bilinen ülke, etnik çeşitliliğe daha kapsayıcı bir yaklaşım geliştirmek amacıyla adını "Myanmar" olarak değiştirmiştir (Smith, 1991). Benzer şekilde, Endonezya gibi bazı devletler, bir etnik grubun kimliğini yansıtan bir ad yerine tarafsız bir isim benimseyerek etnik üstünlük algısını azaltmayı hedeflemiştir (Anderson, 2006). Bu tür tercihler, potansiyel çatışma risklerini önlemek amacıyla sembolik ancak stratejik adımlar olarak değerlendirilebilir (Brubaker, 1996).

Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'nın dağılmasının ardından bağımsızlığını ilan eden birçok ülke (örneğin Azerbaycan, Kazakistan, Gürcistan, Hırvatistan, Sırbistan), etnik veya dil temelli isimler benimsemiş; ancak bu süreç, aynı zamanda yeni etnik çatışmaların ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır (Gellner, 2008). Bu ülkelerde çoğunluğun kimliğini yansıtan ülke isimleri, azınlık topluluklarında dışlanmışlık hissini ve kimlik krizlerini tetiklemiş; bu da uzun vadede toplumsal gerilimlerin artmasına neden olmuştur (Yiftachel, 1999).

Bununla birlikte, tüm dil ve etnik temelli isim taşıyan ülkelerde çatışma yaşandığı söylenemez. Yazar tarafından World Bank verileri ve uluslararası haber kaynakları incelenerek hazırlanan özgün değerlendirmeye göre; Japonya, İzlanda, Kore, Polonya, Litvanya, Estonya, Finlandiya, Norveç, İsveç, Danimarka, Macaristan, Slovenya ve Malta gibi 13 ülkede etnik ve dilsel homojenliğin yüksek olması nedeniyle bugüne dek anlamlı bir etnik çatışma raporlanmamıştır. Bu ülkelerde etnik homojenlik, çatışma riskini azaltan bir unsur olarak ortaya çıkarken; aynı zamanda kapsayıcı sosyal politikalar ve yüksek demokratik standartların da toplumsal istikrarı desteklediği görülmektedir (Brubaker, 1996).

Öte yandan, bazı devletler toplumsal gerilimleri azaltmak amacıyla ülke isimlerinde değişikliğe gitmiş ya da tarafsız adlar benimsemiştir. Myanmar örneğinde olduğu gibi, baskın bir etnik grubun ismini taşıyan “Burma” yerine daha kapsayıcı olduğu iddia edilen “Myanmar” adı seçilmiştir (Smith, 1991). Ancak bu tür ad değişiklikleri yalnızca sembolik düzeyde kalırsa, yapısal eşitsizlikleri ortadan kaldırmakta yetersiz olabilir. Bu nedenle, ülke ismi değişikliğinin yanı sıra azınlık grupların haklarına yönelik somut anayasal ve sosyal düzenlemeler yapılması kritik önem taşımaktadır (Hannum, 1996).

Sonuç olarak, dil ve etnik kimlik temelli ülke isimleri, sembolik anlamlarının ötesinde, toplumsal eşitlik, temsil, kültürel tanınma ve çatışma dinamikleriyle doğrudan ilişkilidir (Gellner, 2008; Anderson, 2006). Ülke ismi, çoğu zaman ulusun kurucu kimliğini ve baskın etnik grubunu yansıttığı için, bu isimle özdeşleşemeyen azınlıklar sistematik dışlanma ve kimlik çatışmaları yaşayabilmektedir. Dolayısıyla, çatışmaların önlenmesi veya çözümü için yalnızca sembollere değil, aynı zamanda yapısal eşitliğe dayalı politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır (Brubaker, 1996; Yiftachel, 1999).

9. Tartışma

Dil ve etnik grup temelli isim taşıyan ülkeler, çok etnikli yapıları ve dilsel çeşitlilikleriyle dikkat çekmektedir. Bu ülkelerde baskın ve azınlık gruplar arasındaki haklar ve çatışma dinamikleri, sıklıkla toplumsal huzursuzlukların, ayrımcılığın ve zaman zaman şiddetli çatışmaların kaynağını oluşturur. Bu makale, söz konusu ülkelerdeki dilsel ve etnik çatışmaların doğasını, bu çatışmaların toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini ve çözüm yollarını ele almaktadır.

Dil, kimliğin en temel unsurlarından biridir. Her dil, bir toplumun kültürünü, tarihini ve değerlerini taşıyan bir araçtır. Ancak resmi statüye sahip olan bir dil, o dili konuşanlara diğer gruplara kıyasla daha fazla hak sağlayabilmektedir. Azınlık dillerine yönelik baskılar ise, bu grupların marjinalleşmesine ve ayrımcılığa uğramasına yol açabilmektedir. Örneğin İsrail’de Arapça resmi dil olmasına rağmen, Arap nüfusun Yahudi çoğunlukla eşit haklara sahip olamadığı görülmektedir. Bu durum, dilsel hakların sıklıkla etnik eşitsizlikleri pekiştiren bir faktör haline geldiğini göstermektedir.

Azınlık gruplarının hak talepleri, genellikle tarihsel olarak biriken sosyal, kültürel ve ekonomik eşitsizliklerden kaynaklanmaktadır. Devlet politikaları ve uygulamalar, bu taleplerin keskinleşmesine yol açmaktadır. Hindistan’daki Hindi-Tamil çatışması veya Türkiye’deki Kürt-Türk gerilimi, dilsel ve etnik temelli çatışmaların örneklerinden yalnızca birkaçıdır. Fransa ve İspanya’da azınlık dillerine karşı uygulanan baskılar, uzun vadeli çatışmalara zemin hazırlamıştır. Azınlıkların kimlik mücadelesi, onları yalnızca dilsel haklar talep eden gruplar olmaktan çıkarak sosyo-politik eşitsizliklere karşı direniş gösteren topluluklara dönüştürmüştür.

Baskın gruplar çoğu zaman dilsel ve etnik kimliklerini hegemonya aracı olarak kullanmaktadır. Bu hegemonya, resmi dilin tekleştirilmesi, azınlık dillerinin eğitim ve kamu yaşamında dışlanması ile kendini göstermektedir. Örneğin, Çekoslovakya’nın dağılma sürecinde

Çek dilinin Slovakya’da baskın hale gelmesi, Slovak kimliğinin marjinalleşmesine yol açmıştır. Bu tür örnekler, baskın grubun dilsel ve kültürel hegemonyasının azınlıkların kimliklerini tehdit ettiğini ortaya koymaktadır.

Çatışmaların önlenmesinde devlet politikalarının rolü kritik önemdedir. Sovyetler Birliği sonrası Orta Asya ülkelerinde, etnik temelli isimler ve milliyetçi ideolojilerin teşvik edilmesi toplumsal huzursuzlukları artırmıştır. Rusya, Azerbaycan ve Ermenistan gibi ülkelerde baskın kimlik politikaları, etnik ayrımcılığı derinleştirmiş ve şiddeti tetiklemiştir. Dolayısıyla, dil ve etnik temelli çatışmalar, toplumsal yapıları uzun vadede etkileyen karmaşık dinamiklere sahiptir.

Burada önemli bir ayrım vurgulanmalıdır: Etnik çatışmalar çoğunlukla dinî, mezhebî veya etnik farklılıklar temelinde gelişirken; dil temelli ülke isimleri bağlamında çatışmalar daha çok dil politikaları ve dilsel dışlanma üzerinden şekillenmektedir. Resmi dilin tekleştirilmesi, azınlık dillerinin kamu alanında yasaklanması veya sınırlandırılması, azınlıkların kültürel kimliklerini savunma yönünde direnişe yol açmaktadır.

Öte yandan, bazı ülkelerde (örneğin Kıbrıs’ta) ülke adı herhangi bir etnik ya da dilsel kimliği yansıtmamasına rağmen ciddi etnik çatışmalar yaşanmıştır. Bu durum, etnik gerilimlerin yalnızca sembollerle (isim, bayrak vb.) değil; tarihsel, yapısal ve siyasi faktörlerle de şekillendiğini göstermektedir. Dolayısıyla, ülke adının etnik veya dilsel temelli olması çatışma potansiyelini artırabilmekle birlikte, tek başına bir çatışma nedeni değildir. Esas olan, bu ismin toplumsal pratikte nasıl kullanıldığı ve farklı gruplar tarafından nasıl anlamlandırıldığıdır.

10. Sonuç ve Öneriler

Dil ve etnik grup temelli kimliklerin çatışmalara yol açma potansiyeli, özellikle bu kimliklerin resmi statü kazandığı ve toplumsal yapıyı şekillendirdiği ülkelerde daha belirgin hale gelmektedir. Bazı ülkeler, bu çeşitliliği sosyal uyum ve ulusal bütünlük için bir fırsata dönüştürmeyi başarırken, diğerleri bu çeşitliliği yönetmede zorlanmakta ve toplumsal çatışmalara sürüklenmektedir.

Örneğin, İsviçre ve Belçika gibi ülkeler, çok dilliliği ve kültürel çeşitliliği sadece kabul etmekle kalmayıp, devlet politikaları aracılığıyla da güvence altına almışlardır. İsviçre’nin dört resmi dili (Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Romanşça) eşit haklarla tanınması, dilsel ve etnik kimliklerin çatışmalara dönüşmeden bir arada yaşamanın mümkün olduğunu göstermektedir.

Buna karşılık, Hindistan ve İspanya gibi ülkelerde, dilsel çeşitlilik toplumsal gerilimlere ve bağımsızlık hareketlerine zemin hazırlamıştır. İspanya’da Katalanca, Baskça ve Galce’nin resmîyet kazanması, bazı gruplar arasında özerklik ve bağımsızlık taleplerini güçlendirmiştir. Türkiye ve Myanmar gibi ülkelerde ise etnik ve dilsel gerilimler zaman zaman büyük toplumsal huzursuzluklara ve hatta iç savaşa dönüşmüştür.

Bu bağlamda, dil ve etnik kimlik temelli çatışmalar yalnızca yerel değil, küresel düzeyde de önem taşımaktadır. Devlet politikaları ve milliyetçi ideolojiler, azınlık haklarının korunmaması hâlinde daha büyük toplumsal kırımlara yol açabilmektedir. Bununla birlikte, etkili politikalar, sosyal entegrasyon stratejileri ve azınlık haklarının tanınmasıyla bu çatışmaların önüne geçmek mümkündür.

Sonuç olarak, dilsel ve etnik çeşitliliğin bulunduğu her toplumda, bu çeşitliliğin bir tehdit olarak algılanması yerine toplumsal uyum ve birlikte yaşam kültürünün geliştirilmesi kritik bir adımdır. Hükümetlerin ve toplumların dilsel hakları tanıyan, kültürel çeşitliliği kutlayan ve eşitliği sağlayan politikalar üretmeleri önem taşımaktadır. Eğitim ve medya aracılığıyla toplumsal

farkındalık yaratılması, farklı kimliklerin bir arada uyumlu bir şekilde yaşayabilmesini destekleyebilir. Böylece, barışçıl ve kapsayıcı bir toplumsal düzenin temelleri atılabilir.

Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda, etnik ve dilsel kimliklerin siyasal sınırlarla örtüştüğü ya da dışlandığı ülkelerde ortaya çıkan gerilimlerin önlenmesi ve toplumsal barışın tesis edilmesi için aşağıdaki insan hakları temelli öneriler sunulmaktadır:

Anayasal ve Yasal Tanıma: Ülkeler, etnik ve dilsel çeşitliliği anayasal düzeyde tanımalı, bu grupların kimliklerini ifade etme haklarını güvence altına almalıdır. Bu hak, BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 27. maddesi uyarınca azınlıkların kültürlerini yaşatma, dillerini kullanma ve dinlerini uygulama hakkı olarak tanınmaktadır (United Nations, 1966).

Çok Dilli Kamu Hizmetleri: Eğitim, sağlık ve adalet gibi temel kamu hizmetleri çok dilli olarak sunulmalı, bireylerin ana dillerinde hizmet alma hakları tanınmalıdır. Avrupa Konseyi'nin Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi, kamu hizmetlerinde azınlık dillerinin kullanımını teşvik etmektedir (Council of Europe, 1995).

Ana Dilde Eğitim Hakkı: Ana dilde eğitim, UNESCO'nun eğitimde çok dilliliği destekleyen ilkeleri (UNESCO, 1989) ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 30. maddesiyle uyumlu olarak temel bir insan hakkı olarak değerlendirilmelidir.

Kültürel Hakların Korunması ve Teşviki: Etnik ve dilsel toplulukların kültürel mirası, UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi çerçevesinde korunmalı ve teşvik edilmelidir (UNESCO, 2003).

Katılımcı Yönetişim Mekanizmaları: Azınlıkların siyasal süreçlere etkin katılımı, AGİT Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği tarafından toplumsal istikrarın temel unsurlarından biri olarak tanımlanmaktadır (OSCE HCNM, 1999).

Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurumları: BM Irk Ayrımcılığının Önlenmesi Komitesi (CERD), ayrımcılıkla mücadele eden bağımsız kurumların kurulmasını önermekte ve bu kurumların azınlık hakları ihlallerini izleme sorumluluğunu vurgulamaktadır (UN CERD, 1993).

Toplumlar Arası Diyalog Programları: BM Barış İnşası Komisyonu, toplumlar arası diyalogun çatışmaların önlenmesinde ve barışın tesisi sürecinde kritik bir rol oynadığını belirtmektedir (United Nations, 2015).

Sosyoekonomik Hakların Eşit Dağılımı: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (ICESCR), tüm bireylerin eğitim, sağlık ve sosyal refaha eşit erişimini güvence altına alır. Bu hakların eşit şekilde sağlanmaması, yapısal ayrımcılık oluşturur (United Nations, 1966).

Uluslararası İşbirliği ve İzleme Mekanizmaları: Azınlık haklarının korunması için ülkeler, BM Azınlık Hakları Bildirgesi (1992) doğrultusunda uluslararası denetime açık olmalı ve iyi uygulamaları paylaşmalıdır (United Nations, 1992).

Yeni Bir İnsan Hakları Temelli Endeks Geliştirilmesi: Çalışmanın önerisi doğrultusunda, ülkelerdeki dilsel ve etnik hak uygulamalarını ölçen özgün bir "Etnik-Dilsel Haklar Endeksi" geliştirilmelidir. Bu endeks, Freedom House, Minority Rights Group ve UNDP'nin göstergelerinden uyarlanabilir (Freedom House; UNDP Human Development Reports).

Kaynakça

- Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso.
- Bader, V. (2007). *Theories of social integration, social cohesion and social exclusion*. Policy Press.
- Barth, F. (1969). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Little, Brown.
- BBC News. (2019). *Myanmar profile – Timeline*. <https://www.bbc.com>
- BBC News. (n.d.). *Iran's ethnic diversity: Challenges and opportunities*. <https://www.bbc.com>
- Beissinger, M. R. (2002). *Nationalist mobilization and the collapse of the Soviet state*. Cambridge University Press.
- Bora, T., & Gültekingil, M. (2002). *Modern Türkiye’de siyasi düşünce: Milliyetçilik*. İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press.
- Burg, S. L., & Shoup, P. S. (1999). *The war in Bosnia-Herzegovina: Ethnic conflict and international intervention*. M.E. Sharpe.
- Chandran, N. (2015). *Ethnic and linguistic tensions in India: The case of Tamil and Hindi speaking communities*. South Asian Journal of Social Sciences, 3(2), 58–70.
- Council of Europe. (1995). *Framework convention for the protection of national minorities*. <https://rm.coe.int/16800c10cf>
- Des Forges, A. (1999). *Leave none to tell the story: Genocide in Rwanda*. Human Rights Watch.
- Freedom House. (n.d.). *Freedom in the world reports*. <https://freedomhouse.org>
- Gladney, D. C. (2004). *Dislocating China: Muslims, minorities, and other subaltern subjects*. University of Chicago Press.
- Glenny, M. (1996). *The Balkans: Nationalism, war & the great powers, 1804–1999*. Penguin Books.
- Glenny, M. (1996). *The fall of Yugoslavia: The third Balkan war*. Penguin Books.
- Gurr, T. R. (1993). *Minorities at risk: A global view of ethnopolitical conflicts*. United States Institute of Peace Press.
- Hobsbawm, E. J. (1992). *Nations and nationalism since 1780: Programme, myth, reality*. Cambridge University Press.
- Horowitz, D. L. (2000). *Ethnic groups in conflict*. University of California Press.

- Human Rights Watch. (2017). *Myanmar: "Burma" or "Myanmar" – Why the name matters*. <https://www.hrw.org>
- International Crisis Group. (2017). *The Rohingya crisis*. <https://www.crisisgroup.org>
- Jalal, A. (1995). *The sole spokesman: Jinnah, the Muslim League and the demand for Pakistan*. Cambridge University Press.
- Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*. Oxford University Press.
- Lewa, C. (2009). North Arakan: *An open prison for the Rohingya in Burma*. *Forced Migration Review*, 32, 11–13.
- Lewis, G. (2002). *The Turkish language reform: A catastrophic success*. Oxford University Press.
- Mardin, Ş. (1991). *Türk modernleşmesi*. İletişim Yayınları.
- May, S. (2012). *Language and minority rights: Ethnicity, nationalism, and the politics of language*. Routledge.
- Minority Rights Group International. (n.d.). *Peoples under threat index*. <https://minorityrights.org>
- Oran, B. (2004). *Türkiye’de azınlıklar*. İletişim Yayınları.
- OSCE High Commissioner on National Minorities (HCNM). (1999). *The Lund recommendations on the effective participation of national minorities in public life & explanatory note*. <https://www.osce.org/hcnm/32240>
- Ramazani, R. K. (2014). *Iranian identity and cosmopolitanism: Spheres of belonging*.
- Ramet, S. P. (2005). *Thinking about Yugoslavia: Scholarly debates about the Yugoslav breakup and the wars in Bosnia and Kosovo*. Cambridge University Press.
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Harvard University Press.
- Roberts, S. R. (2020). *The war on the Uyghurs: China’s internal campaign against a Muslim minority*. Princeton University Press.
- Sezer, B. (1997). *Etnik gruplara duyulan ilgi*. In O. Türkdoğan (Ed.), *Etnik sosyoloji* (pp. 45–60). Timaş Yayınları.
- Sells, M. (1996). *The bridge betrayed: Religion and genocide in Bosnia*. University of California Press.
- Smith, A. D. (1986). *The ethnic origins of nations*. Blackwell.
- Steinberg, D. I. (2010). *Burma/Myanmar: What everyone needs to know*. Oxford University Press.

- Suny, R. G. (1993). *The revenge of the past: Nationalism, revolution, and the collapse of the Soviet Union*. Stanford University Press.
- Tishkov, V. (1997). *Chechnya: Life in a war-torn society*. University of California Press.
- Türkdoğan, O. (1997). *Etnik sosyoloji*. Timaş Yayınları.
- United Nations. (1966). *International covenant on civil and political rights*. <https://www.ohchr.org>
- United Nations. (1966). *International covenant on economic, social and cultural rights*. <https://www.ohchr.org>
- United Nations. (1989). *Convention on the rights of the child*. <https://www.ohchr.org>
- United Nations. (1992). *Declaration on the rights of persons belonging to national or ethnic, religious and linguistic minorities*. <https://www.ohchr.org>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2018). *Myanmar and Bangladesh - Rohingya refugee crisis*. <https://www.unhcr.org>
- United Nations Peacebuilding Commission. (2015). *Guiding principles on national dialogue*. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GuidingPrinciplesNationalDialogue_UN2015.pdf
- UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD). (1993). *General recommendation No. 17 on the establishment of national institutions to facilitate the implementation of the convention*. <https://www.ohchr.org>
- UNDP. (n.d.). *Human development reports*. <https://hdr.undp.org>
- UNESCO. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. <https://ich.unesco.org/en/convention>
- UNESCO. (2003). *Education in a multilingual world* (UNESCO education position paper). <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000129728>
- White, J. (2013). *Muslim nationalism and the new Turks*. Princeton University Press.
- Yavuz, H. (2001). *Five stages of the construction of Kurdish nationalism in Turkey*. *Nationalism and Ethnic Politics*, 7(3), 1–24.
- Yeğen, M. (1999). *Devlet söyleminde Kürt sorunu*. İletişim Yayınları.
- Zürcher, E. J. (2004). *Turkey: A modern history*. I.B. Tauris.